

บทที่ 2

ความหมาย ความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎีของการคุ้มครอง เครื่องหมายการค้า

การศึกษาเรื่องการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า จำเป็นต้องศึกษาเบื้องต้นถึงความหมาย ความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎีของการคุ้มครองสิทธิของกฎหมายทั่วไป ซึ่งเป็นรากฐานเบื้องต้นของการคุ้มครองสิทธิในประเภทต่างๆ รวมทั้งจำเป็นต้องศึกษาถึงความหมาย ความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎีของการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า เพื่อให้ทราบถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายในการให้ความคุ้มครองต่อผู้ทรงสิทธิในเครื่องหมายการค้าต่อไป

2.1 ความหมายของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

เครื่องหมายการค้ามีความหมายโดยทั่วไป คือ สัญลักษณ์ที่ทำหน้าที่บ่งชี้และแยกแยะให้เห็นถึงความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ การใช้เครื่องหมายการค้าเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงเจตนาของเจ้าของสินค้าที่แสดงให้เห็นว่าสินค้านั้นเป็นของคน และแตกต่างจากสินค้าของบุคคลอื่น¹

การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเป็นการคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้ประกอบการค้า และประชาชนทั่วไป โดยมีเหตุผลเพื่อมิให้มีการใช้สิทธิแข่งขันทางการค้าที่ไม่ชอบและไม่เป็นธรรม และเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อป้องกันมิให้การหลอกลวงประชาชนให้หลงผิดในตัวผู้จำหน่าย ผู้ผลิต และคุณภาพของสินค้า เพราะเครื่องหมายการค้าเป็นสิ่งที่ทำหน้าที่บ่งชี้แหล่งผลิต หรือผู้จำหน่ายสินค้าที่ทำให้ผู้บริโภคสามารถแยกแยะความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าของผู้ผลิตและผู้ขาย²

¹ ปภาศรี บัวสวรรค์. ความหมายและประเภทของเครื่องหมายการค้า. ใน เอกสารประกอบคำบรรยาย กระบวนวิชากฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา LA 761. หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ป.. หน้า 36.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 33.

โดยปกติเครื่องหมายการค้า นั้น จะมีวัตถุประสงค์อยู่สองประการ ประการที่หนึ่ง เพื่อจัดระเบียบข้อมูลการเป็นเจ้าของและการใช้เครื่องหมายการค้า และประการที่สอง เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าและผู้บริโภคสินค้า³

ข้อมูลการเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าและการคุ้มครองสิทธิ นั้นจะมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ การจะให้ความคุ้มครองมากน้อยก็มักจะขึ้นอยู่กับว่าเจ้าของเครื่องหมายการค้าได้แจ้งข้อมูลการเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าตามวิธีการที่กำหนด เช่น การจดทะเบียนโดยถูกต้องแล้วหรือไม่ แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่ากฎหมายเครื่องหมายการค้าจะไม่คุ้มครองสิทธิแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียน หากแต่อาจได้รับความคุ้มครองลดหลั่นลงไปด้วยหลักกฎหมายที่แตกต่างกัน การคุ้มครองสิทธิอาจอยู่ในรูปของการบังคับทางแพ่ง หรือทางอาญาต่อผู้ที่ล่วงละเมิดสิทธิ การคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้ารายหนึ่ง จากการที่มีผู้อื่นนำเครื่องหมายการค้า นั้น ไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต ย่อมมีผลเป็นการคุ้มครองประโยชน์ต่อผู้บริโภค ด้วย เพราะเมื่อเจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถใช้สภาพบังคับต่อผู้ล่วงละเมิดได้ ความสับสนของผู้บริโภคในสินค้าต่างจากแหล่งที่มาที่ใช้เครื่องหมายการค้าเหมือนกันก็จะถูกขจัดไปในที่สุด⁴

ดังนั้น วัตถุประสงค์ของกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่เห็นได้ชัดที่สุดก็คือ การปกป้องผลประโยชน์ของเจ้าของเครื่องหมายการค้า และผู้บริโภคในตลาดสินค้าหนึ่งๆ นั้นเอง⁵

การคุ้มครองเครื่องหมายการค้ามีหลักการของกฎหมายที่สำคัญดังนี้⁶

- 1) เพื่อป้องกันผู้บริโภคจากการสับสน และถูกหลอกลวงในแหล่งผลิต หรือที่มาของสินค้าตลอดจนคุณภาพของสินค้า
- 2) เพื่อปกป้องผู้จำหน่าย หรือผู้ผลิตซึ่งเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าให้ได้รับประโยชน์จากสัญลักษณ์ของตนในรูปของเครื่องหมายการค้า
- 3) เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะได้รับประโยชน์เกี่ยวกับชื่อเสียงในการใช้สัญลักษณ์ เพื่อให้ได้ลูกค้าเพิ่มขึ้น ประชาชนทั่วไปยอมรับสินค้าภายใต้เครื่องหมายการค้า นั้น อันเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงแหล่งผลิต หรือแหล่งกำเนิดในสินค้าแต่ละชนิด
- 4) ในการแข่งขันทางด้านอุตสาหกรรม และการค้า ซึ่งทุกคนมีสิทธิในการใช้เครื่องหมายการค้าของตนภายใต้เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ใดๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ใช้ทั่วไปในทางการค้า

³ ыррррย พวงราช. (2528). *กฎหมายเครื่องหมายการค้าคุ้มครองใคร*. วารสารนิติศาสตร์ 15, 2: 1.

⁴ รัชชัช สุขผลศิริ. (2536). *คำอธิบายกฎหมายเครื่องหมายการค้า*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม. หน้า 6.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

⁶ ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2550). *ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม. หน้า 27-28.

อันเป็นการป้องกันมิให้มีการผูกขาดซึ่งทำให้มีการจำกัดสิทธิในการแข่งขันในการจำหน่ายโดยชอบด้วยกฎหมาย

5) ผู้บริโภคก็จะได้รับประโยชน์เพื่อเป็นการป้องกันจากการกระทำอันเป็นการหลอกลวง หรือก่อให้เกิดความสับสนทำให้เชื่อว่าผลิตภัณฑ์ของบุคคลหนึ่งเป็นของอีกบุคคลหนึ่ง

6) เพื่อเป็นการส่งเสริมการค้าขายให้เกิดความเป็นธรรมขึ้นในท้องตลาด และเป็นการป้องกันการค้าขายที่ไม่เป็นธรรม

2.2 ประวัติความเป็นมาของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

เครื่องหมายที่ใช้ในการค้ามีมาตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 5-6 ก่อนคริสต์ศักราช โดยหลักฐานทางโบราณคดีพบว่า⁷ ในสมัยกรีกและโรมันมีการชุกชุมแจกัน ซึ่งมีเครื่องหมายปรากฏบนแจกัน แสดงให้ทราบถึงผู้ทำแจกัน ในสมัยนั้น การที่ชาวกรีกและชาวโรมันได้มีการทำเครื่องหมายต่างๆ ไว้ที่ภาชนะ หรือสินค้าก็เพื่อแสดงความเป็นเจ้าของสินค้า และแสดงถึงแหล่งที่มาของสินค้านั้น ต่อมาในยุโรปสมัยกลาง กลุ่มพ่อค้าได้มีการนำเครื่องหมายที่มีลักษณะบ่งเฉพาะแสดงไว้กับสินค้าของตนก่อนส่งลงเรือเพื่อแสดงว่าเป็นเจ้าของสินค้า ในกรณีที่สินค้านั้นอาจเกิดการสูญหาย หรือถูกโจรสลัดปล้น ต่อมาได้มีการพัฒนาเครื่องหมายการค้าขึ้น โดยกลุ่มสมาคม มีระเบียบกฎเกณฑ์สินค้าของแต่ละกลุ่ม ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะมีเครื่องหมายประจำกลุ่มที่ใช้กับสินค้าเพื่อแสดงให้เห็นว่าสินค้านั้นมาจากกลุ่มใด จากสมาคมใด และเพื่อป้องกันสินค้าจากกลุ่มนอกสมาคมที่นำมาขายในตลาดสินค้าของตน⁸

เครื่องหมายที่ใช้เพื่อระบุสินค้า หรือผู้ผลิตสินค้า หรือเจ้าของสินค้าแพร่หลายมากในยุคกลาง (Middle Ages) คริสต์ศตวรรษที่ 5-15 โดยสามารถจำแนกเครื่องหมายออกได้เป็น 2 ประเภทตามหน้าที่คือ⁹

1) Proprietary Mask เป็นเครื่องหมายซึ่งเจ้าของสินค้าติดไว้กับสินค้าของตนเพื่อให้เสมือน หรืออุทิตที่อ่านหนังสือไม่ออกได้รู้ว่าเป็นสินค้าของนายจ้างของตน หรือเพื่อระบุตัวเจ้าของสินค้าได้ในกรณีที่เรืออัปปาง หรือถูกโจรสลัดปล้นเอาสินค้าไป เครื่องหมายดังกล่าวใช้โดยพ่อค้ามากกว่าพวกช่างฝีมือ และไม่ได้บ่งบอกถึงแหล่งการผลิตแต่อย่างใด

2) Regulatory Production Mask เป็นเครื่องหมายที่ต้องติดกับสินค้า โดยบทบัญญัติของกฎหมายระเบียบของทางราชการ หรือข้อบังคับของสมาคมพ่อค้า วัตถุประสงค์ที่บังคับให้ติด

⁷ รัชชัย สุกผลศิริ. อ้างแล้ว. หน้า 1.

⁸ ปภาศรี บัวสวรรค์. อ้างแล้ว. หน้า 33.

⁹ รัชชัย สุกผลศิริ. อ้างแล้ว. หน้า 2.

เครื่องหมายกับสินค้าก็เพื่อที่ว่า ในกรณีที่มีสินค้าชำระครบพร้อมเมื่อนำออกจำหน่ายจะสามารถรู้ถึงผู้ผลิต และลงโทษ หรือเรียกค่าเสียหายจากผู้ผลิตได้ หรือในกรณีที่มีสินค้าต่างชาติหรือนอกเขตลัดลอบเข้ามาขายในท้องที่ใดที่สมาคมพ่อค้าคนหนึ่งได้สิทธิผูกขาดอยู่ก่อนแล้ว จะได้ทราบและยึดเสียได้ เครื่องหมายประเภทนี้จึงมีหน้าที่บ่งบอกถึงแหล่งกำเนิดของสินค้า

ต่อมาประเทศอังกฤษประมาณศตวรรษที่ 18-19 มีการบัญญัติกฎหมายเครื่องหมายการค้าขึ้นเป็นประเทศแรกคือ The Trademarks Registration Act 1875 เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า โดยกำหนดให้เครื่องหมายการค้าที่จะจดทะเบียนได้ต้องมีลักษณะบ่งเฉพาะ และถือเป็นสิทธิเด็ดขาดแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของเครื่องหมายการค้า ในปี ค.ศ. 1882 ประเทศอังกฤษได้ออกกฎหมายคือ The Patents Designs and Trademarks Act มาใช้บังคับแทน The Trademarks Registration Act ต่อมาในปี ค.ศ. 1905 ประเทศอังกฤษได้ออกกฎหมายอีกฉบับคือ The Trademarks Act ที่กำหนดถึงหลักเกณฑ์การจดทะเบียนไว้ โดยเครื่องหมายการค้าที่จะจดทะเบียนได้ต้องไม่เหมือนกับเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น เจ้าของเครื่องหมายต้องมีเจตนาที่จะใช้เป็นเครื่องหมายการค้า และได้มีการวางหลักเกณฑ์การเพิกถอนเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไว้แล้วแต่ไม่ได้ใช้ภายในเวลา 7 ปี และกำหนดเรื่องเครื่องหมายการค้าที่ไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะในปี ค.ศ. 1919 ประเทศอังกฤษได้แก้ไขกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่ออกในปี ค.ศ. 1905 โดยประกาศใช้เป็นกฎหมายในปี ค.ศ. 1938 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเครื่องหมายการค้าอีกในปี ค.ศ. 1994 ซึ่งเป็นกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่ใช้มาจนถึงปัจจุบัน¹⁰

สำหรับประวัติความเป็นมาของเครื่องหมายการค้าในประเทศไทย เริ่มต้นจากการใช้เครื่องหมายการค้าตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ โดยมีการใช้เครื่องหมายการค้ากับสินค้าของชาวต่างชาติ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2452 รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการออกประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งมีบทบัญญัติอันเกี่ยวกับความผิดฐานปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้า เช่น มาตรา 236 บัญญัติว่าผู้ใดปลอมเครื่องหมายการค้าในการค้าขายของบุคคลหรือบริษัทใดก็ดี ปลอมชื่อที่บุคคลหรือบริษัทใด เข้าใช้ในการค้าขายก็ดี มีความผิด มาตรา 237 บัญญัติว่า ผู้ใดเลียนแบบอย่างเครื่องหมายในการค้าขายของผู้อื่น หรือบริษัทอื่นมาใช้ โดยเจตนาจะลวงให้ผู้ซื้อหลงว่าเป็นของบุคคลหรือบริษัทอื่นนั้น หรือวิธีที่เลียนเครื่องหมายการค้านี้ ทำให้ผิดเพี้ยนเสียบ้างเล็กน้อย เพื่อจะมีให้ตรงต่อการปลอมก็ดี มีความผิด

ต่อมาในปี พ.ศ. 2499 ได้มีการตรากฎหมายพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 และให้ยกเลิกกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 โดยประมวลกฎหมายอาญายังคงบัญญัติความผิดฐานปลอม และเลียนเครื่องหมายการค้าไว้เช่นเดิม เช่น มาตรา 273 กำหนดไว้ว่า ผู้ใดปลอม

¹⁰ ปภาศรี บัวสวรรค์. อ่างแก้ว. หน้า 33.

เครื่องหมายการค้าของผู้อื่นซึ่งได้จดทะเบียนแล้วไม่ว่าจะได้จดทะเบียนภายในหรือนอกราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หรือมาตรา 274 กำหนดไว้ว่า ผู้ใดเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นซึ่งได้จดทะเบียนแล้วไม่ว่าจะได้จดทะเบียนภายในหรือนอกราชอาณาจักร เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹¹

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2453 ได้มีการจัดตั้งหอทะเบียนเครื่องหมายการค้าขึ้นในกระทรวงเกษตรธิการ มีหน้าที่รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า อย่างไรก็ตาม เมื่อปี พ.ศ. 2457 ได้มีการออกกฎหมายเป็นภาษาอังกฤษว่า Law on Trademarks and Trade Names of B.E. 2457 หรือพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าและยี่ห้อการค้า พ.ศ. 2457 เป็นกฎหมายเครื่องหมายการค้าฉบับแรกของประเทศไทยที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า¹² และถือเป็นกฎหมายฉบับแรกที่กำหนดหลักเกณฑ์ และสิทธิในทางแพ่งอันเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า อย่างไรก็ตาม กฎหมายนี้ก็มีได้มีการบังคับใช้มานัก เนื่องจากไม่ค่อยมีกรณีพิพาทระหว่างเจ้าของสินค้าภายในประเทศ จะมีแต่รัฐบาลของต่างประเทศที่ประสงค์ให้รัฐบาลไทยเข้มงวดดูแลเกี่ยวกับการใช้เครื่องหมายการค้าหรือสลากติดกับสินค้า (เมื่อสินค้าไม่ได้ผลิตโดยเจ้าของเครื่องหมาย หรือฉลากที่แท้จริง) ซึ่งจะให้รัฐบาลไทยให้การรับรองโดยสนธิสัญญาทางพระราชไมตรีกับประเทศนั้นๆ¹³

ครั้นเวลาผ่านไป เครื่องหมายการค้ามีความสำคัญมากยิ่งขึ้น และต้องการแนวทางการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 จึงมีพระบรมราชโองการตั้งกรมทะเบียนการค้าขึ้น มีหน้าที่แต่เดิมในการประกาศ และรักษามาตราชั่งตวง วัด กับรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ตามประกาศพระบรมราชโองการตั้งกรมทะเบียนการค้าเมื่อ พ.ศ. 2466¹⁴ และตั้งที่ปรึกษากฎหมายแห่งสภาเผยแพร่พาณิชย์ในกระทรวงพาณิชย์ขึ้น และได้โอนงานรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจากกระทรวงเกษตรธิการมาเป็นหน้าที่รับผิดชอบของกรมทะเบียนการค้า¹⁵

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 7 ได้มีประกาศใช้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2474 แทนพระราชบัญญัติลักษณะเครื่องหมายการค้าและยี่ห้อสินค้า พ.ศ. 2457 โดยเริ่มมีผลบังคับ

¹¹ หยุค แสงอุทัย. (2548). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน. หน้า 353-354.

¹² ปภาศรี บัวสวรรค์. อ้างแล้ว. หน้า 33.

¹³ ธัชชัย สุขผลศิริ. อ้างแล้ว. หน้า 2.

¹⁴ ธัชชัย สุขผลศิริ. อ้างแล้ว. หน้า 3.

¹⁵ ปภาศรี บัวสวรรค์. อ้างแล้ว. หน้า 33.

ใช้วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2474¹⁶ การละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าส่งผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญานับแต่นั้นเป็นต้นมา¹⁷ ต่อมาได้มีการแก้ไขปรับปรุงอีกสองครั้งในปี พ.ศ. 2476 และ พ.ศ. 2500 คั้งแต่นั้นเป็นต้นมา กฎหมายเครื่องหมายการค้าได้ถูกนำมาพิจารณาอีกครั้งในปี พ.ศ. 2534 และได้มีการยกเลิกกฎหมายปี พ.ศ. 2474 และประกาศใช้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แทน มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 กฎหมายฉบับนี้มีการแก้ไขเพิ่มเติม 3 ครั้ง ล่าสุดเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2543¹⁸

นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านกฎหมายเครื่องหมายการค้าแล้ว ก็ยังมีการเปลี่ยนหน่วยงานที่เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าด้วย กล่าวคือ แต่เดิมนั้นงานเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าขึ้นกับกองเครื่องหมายการค้า กรมทะเบียนการค้า แต่เมื่อได้มีการจัดตั้งหน่วยงานระดับกรมใหม่ที่มีชื่อว่า “กรมทรัพย์สินทางปัญญา” ในกระทรวงพาณิชย์ขึ้นเป็นทางการเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2534 ก็ได้มีการโอนงานส่วนนี้ไปขึ้นกับกรมทรัพย์สินทางปัญญาตั้งแต่นั้นมา¹⁹ ตลอดจนได้มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาการแบ่งส่วนราชการกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. 2535 โดยให้อำนาจกรมทรัพย์สินทางปัญญาในการปฏิบัติงานตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตรกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า กฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการพัฒนาระบบ รูปแบบ และวิธีการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ติดต่อกับประสานงานกับองค์กร หรือหน่วยงานต่างประเทศเกี่ยวกับความร่วมมือ และความช่วยเหลือด้านทรัพย์สินทางปัญญา ดำเนินการต่างๆ ทางด้านกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา²⁰

ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ และวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 เพื่อให้การดำเนินคดี และการพิจารณาคดีอันเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งเป็นคดีที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากคดีอาญาและคดีแพ่งทั่วไปให้เป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมยิ่งขึ้น ตลอดจนได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เฉพาะว่าด้วยวิธีพิจารณาความของคดีทรัพย์สินทางปัญญา เช่น เขตอำนาจศาล การแต่งตั้งและถอดถอนผู้พิพากษา วิธีพิจารณาคดี และการอุทธรณ์²¹ เป็นต้น

¹⁶ ปภาศรี บัวสุวรรณค์. อ่างแล้ว. หน้า 34.

¹⁷ รัชชัย สุภผลศิริ. อ่างแล้ว. หน้า 2.

¹⁸ ปภาศรี บัวสุวรรณค์. อ่างแล้ว. หน้า 34.

¹⁹ รัชชัย สุภผลศิริ. อ่างแล้ว. หน้า 5.

²⁰ ไชยยศ เหมะรัชตะ. อ่างแล้ว. หน้า 27.

²¹ ไชยยศ เหมะรัชตะ. อ่างแล้ว. หน้า 27-28.

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าทำให้เห็นได้ว่า เครื่องหมายการค้ามีต้นกำเนิดเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคมิให้ถูกหลอกลวงถึงคุณภาพ และแหล่งกำเนิดของสินค้า ในส่วนของประเทศไทยเป็นประเทศสังคมเกษตรกรรม ประชาชนมีอาชีพเกษตรกรรมมาช้านาน เครื่องหมายการค้าในสมัยก่อนจึงยังมีบทบาทและความสำคัญไม่มากนัก แต่เมื่อมีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ และมีการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากับพ่อค้าจากต่างประเทศทางตะวันตก สถานการณ์ทางการค้าเริ่มเปลี่ยนแปลงไป ความจำเป็นในการมีระบบเครื่องหมายการค้ามีมากขึ้นพร้อมกับบริษัทต่างชาติ ดังนั้น ในมุมมองของผู้เขียนเห็นว่า ภาครัฐควรแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเครื่องหมายการค้าให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ยิ่งในอนาคตข้างหน้าในปี พ.ศ. 2558 จะมีการเปิดเขตการค้าเสรี และต้องมีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น หากมาตรการให้การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของไทยยังมีปัญหา ย่อมเป็นจุดอ่อนในการพัฒนาประเทศไม่มากนัก

2.3 แนวคิดและทฤษฎีในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

2.3.1 ทฤษฎีสิทธิตามธรรมชาติ (Natural Law Theory)

กฎหมายธรรมชาติเป็นแนวความคิดที่เชื่อว่านอกจากกฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้นยังมีกฎหมายอีกประเภทหนึ่งซึ่งมีอยู่ตามธรรมชาติคือ เกิดเองและมีอยู่แล้วตามธรรมชาติ มนุษย์ไม่ได้เป็นผู้สร้างขึ้น เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับได้โดยไม่จำกัดกาลเวลาและสถานที่ มีฐานะเหนือกฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้น ดังนั้น จึงควรบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องกับกฎหมายธรรมชาติ เพราะเชื่อว่าธรรมชาติของมนุษย์มีเหตุผล และเป็นหน้าที่อันศักดิ์สิทธิ์ของมนุษย์ที่จะไม่บัญญัติกฎหมายต่างๆ ขึ้นใช้บังคับในบ้านเมืองโดยขัดกับกฎหมายธรรมชาติ เนื่องจากเหตุผลของมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติซึ่งมีรากฐานความคิดที่สืบเนื่องมาจากปรัชญาสำนักสโตอิก (Stoic School) ซึ่งมีแนวคิดว่าโลกและจักรวาลล้วนแต่ดำรงอยู่อย่างมีระเบียบ มีกฎเกณฑ์ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างมีเหตุผลที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะโลกและจักรวาลดำเนินไปโดยถูกจัดระเบียบจากสิ่งที่มีคุณภาพทางสติปัญญา เรียกว่า เหตุผลสากล หรือ Logos ทำให้จักรวาลดำเนินไปอย่างมีระเบียบ เรียกว่า เป็น Cosmos โดยที่มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของจักรวาล และถูกกำกับอยู่ด้วย Logos เช่นเดียวกับสิ่งอื่นๆ ดังนั้น ภาวะตามธรรมชาติของมนุษย์ก็คือการดำเนินชีวิตตามหลักแห่งเหตุผลสากลนี้ มนุษย์ยังเป็นสิ่งที่มีสติปัญญาสามารถเข้าใจกฎเกณฑ์ธรรมชาติ เข้าใจมนุษย์ด้วยกันรวมทั้งสิ่งต่างๆ มากมาย และนี่จึงเป็นรากฐานของการอธิบายว่า การดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับธรรมชาติสอดคล้องกับจักรวาล ก็คือการดำรงชีวิตอย่างมีเหตุผลนั่นเอง²²

²² ปรีดี เกษมทรัพย์. (2531). *นิติปรัชญา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 114.

เป้าหมายสุดท้ายของสำนักสโตอิก คือ รัฐโลกมีเพียงโลกเดียว และใช้กฎหมายเดียวกันสำหรับมนุษย์ทุกคน เพราะมนุษย์ทุกคนมีเหตุผลและสติปัญญา เพราะฉะนั้น มนุษย์ทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่มีใครเหนือกว่าใคร ความคิดทางกฎหมายธรรมชาตินี้นำไปสู่ความเสมอภาคของมนุษย์ การเลือกปฏิบัติโดยค่านึงเพศชนชั้น สัญชาติ ย่อมไม่ยุติธรรมและขัดต่อกฎหมายธรรมชาติ²³

ทฤษฎีสติธิตามธรรมชาติ (Natural Law Theory) ถือว่าสิทธิตามธรรมชาติเป็นสิทธิในตัวเองโดยแท้ (Inherent Rights) ภายใต้อำนาจเชื่อว่า สิทธิทั้งหลายเกิดขึ้นตามธรรมชาติพร้อมๆ กับมนุษย์ และถือว่าความยุติธรรมมาก่อนตัวบทกฎหมาย แม้มิได้มีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรให้มีศักดิ์เป็นกฎหมาย สิทธิทั้งหลายแห่งมนุษย์ชาติก็มีอยู่ตามธรรมชาติแล้ว การออกกฎหมายขึ้นจึงเป็นเพียงรูปแบบ หรือการรับรองสิทธิที่มีอยู่แล้วเท่านั้น²⁴

การให้ความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าจึงเป็นการออกกฎหมายเพื่อรับรองสิทธิที่มีอยู่ก่อนแล้วตามธรรมชาติของมนุษย์ที่มีเหตุผล และใช้สติปัญญาในการคิดค้นและออกแบบเครื่องหมายการค้าขึ้น โดยมีเหตุผลทางศีลธรรม และทางตรรกวิทยาที่สมเหตุสมผลของการได้มาซึ่งสิทธิตามธรรมชาติ ดังนั้น การออกกฎหมายขึ้นมาคุ้มครองเครื่องหมายการค้าจึงเป็นการนำกฎเกณฑ์ธรรมชาติที่มีอยู่แล้วมากำหนดไว้ให้ชัดเจนเป็นลักษณะอักษรเท่านั้น

2.3.2 ทฤษฎีการให้รางวัล หรือจูงใจผู้สร้างสรรค์งาน

ทฤษฎีที่เน้นผลประโยชน์ของผู้สร้างสรรค์งาน หรือประดิษฐ์งานขึ้นนั้นมีอยู่หลากหลาย เช่น ทฤษฎีการให้รางวัล (Reward Theory) ทฤษฎีการเป็นเครื่องจูงใจ (Incentive to Invent Theory)

ทฤษฎีการให้รางวัล (Reward Theory) วางแนวคิดของการให้ความคุ้มครองในสิทธิเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า โดยคำนึงถึงหลักเศรษฐศาสตร์ที่เน้นการได้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจสิทธิที่กฎหมายมอบให้จึงเป็นเสมือนรางวัล (Reward) สำหรับนักคิด นักสร้าง และผู้ออกแบบเครื่องหมายการค้า ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นในสังคมมนุษย์ หากไม่มีการตอบแทนการทำดี หรือสิ่งที่ดีออกมา มนุษย์ก็จะขาดกำลังใจในการคิด และการออกแบบเครื่องหมายการค้าใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อประโยชน์ต่อสังคม การให้สิทธิแต่เพียงผู้เดียวแก่ผู้ทรงสิทธิในเครื่องหมายการค้าจึงมีความเหมาะสมแล้ว

ขณะเดียวกัน การให้รางวัลโดยทั่วไปย่อมต้องคำนึงถึงผลงานที่สร้างขึ้นว่าสมควรจะได้รับรางวัลหรือไม่ เช่น กฎหมายลิขสิทธิ์คุ้มครองงานที่สร้างสรรค์ขึ้น โดยไม่คำนึงว่าผลงานนั้นมีคุณภาพหรือมีคุณค่าหรือไม่ และไม่คำนึงว่าจะมีต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการสร้างงานมากน้อย

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 114-115.

²⁴ สุมาลี วงษ์วิจิตร. ทฤษฎีรองรับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา. ใน เอกสารประกอบคำบรรยายกระบวนวิชา กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา LA 716. หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ป.. หน้า 17.

หรือไม่เพียงใด เช่นนี้จะเห็นได้ว่าเป็นการขัดกับหลักการทั่วไปของการให้รางวัลกับผู้สมควรจะ
ได้รางวัลตอบแทน นอกจากนั้น หากพิจารณาตามความจริงแล้ว จะเห็นได้ว่านวัตกรรม หรือผู้สร้าง
งานใหม่ๆ ขึ้นมานั้น หลายรายมีความสุขและพึงพอใจปลาบปลื้มในผลงานของตน โดยไม่สนใจว่า
งานที่สร้างขึ้นมานั้นจะได้รางวัลหรือไม่ และนำไปใช้ประโยชน์ในทางใดหรือไม่ เช่นงานภาพวาด
หรืองานภาพถ่าย เป็นต้น²⁵

ส่วนทฤษฎีการเป็นเครื่องจูงใจ (Incentive to Invent Theory) วางหลักการไว้ว่า การคิดค้น
สร้างสรรค์ผลงานหรือประดิษฐ์สิ่งใดออกมาย่อมต้องเกิดขึ้นจากการมีสิ่งจูงใจให้ต้องทำเช่นนั้น
ทั้งนี้เพราะการดำเนินการดังกล่าวต้องใช้เวลาเงินทุน และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ประกอบกับแรงบันดาลใจ
และแรงกระตุ้น จึงจะเกิดผลงานขึ้นมาได้ ด้วยเหตุนี้ การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าจึงเป็น
การให้ความเชื่อมั่นให้แก่ผู้คิดค้น หรือออกแบบเครื่องหมายการค้าว่าตนจะได้รับการชดเชยในสิ่งที่
ลงทุนไปทั้งหลาย และมีกำลังใจที่จะสร้างงานชิ้นใหม่ต่อไป ซึ่งหากไม่มีแรงจูงใจให้ดังกล่าว
ผลงานก็จะไม่เกิดขึ้น

เห็นได้ว่า ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจ และเน้นประโยชน์ของผู้สร้างสรรค์
ผลงานเป็นหลัก โดยการเสนอความคุ้มครองเป็นเครื่องจูงใจ ซึ่งก็น่าที่จะสมเหตุสมผลในแง่ที่ว่า
มนุษย์ในสังคมส่วนใหญ่จะทำการสิ่งใด ก็มักจะหวังได้ในสิ่งตอบแทนในผลที่ตนเองทำลงไป การ
สร้างแรงจูงใจจึงนับได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่ง²⁶

2.3.3 ทฤษฎีเพื่อประโยชน์ทางสังคม (Social Theory)

แนวคิดที่สนับสนุนทฤษฎีนี้มีอยู่หลายกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่มีแนวคิดคัดค้านหลักสิทธิ
ตามกฎหมายธรรมชาติ และหลักประโยชน์ของผู้สร้างสรรค์งาน แต่เพื่อให้ระบบเครื่องหมายการค้า
จึงได้พยายามสร้างทฤษฎีใหม่ขึ้นเพื่อให้เกิดการยอมรับ และแนวคิดที่เห็นว่าน่าจะเหมาะสมและ
ได้รับแรงค้ำหนุนยลลง คือการให้น้ำหนักกับประโยชน์ของสังคมให้มากขึ้น ดังนั้น จึงเกิดทฤษฎีการ
เปิดเผยข้อมูลความรู้ต่อสังคม (Disclosure of Information Theory) ขึ้นพร้อมกับวางหลักการให้
ชัดเจนเพื่อสร้างน้ำหนักของการให้ความคุ้มครอง กล่าวคือ การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า
นั้น มีหลักการสำคัญ คืองานที่จะได้รับความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญานั้น ต้องก่อให้เกิด
ประโยชน์ต่อสังคมด้วย ผู้สร้างสรรค์งานจึงมีความจำเป็นต้องแบ่งปันและถ่ายโอนความรู้ให้สังคม
ได้รับทราบไม่ว่าด้วยวิธีใด และวิธีที่สำคัญ คือ วิธีเปิดเผยข้อมูลนั้นๆ ไม่เก็บข้อมูลความรู้ที่ตน
คิดค้นได้ไว้เป็นความลับซึ่งจะไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้ใดทั้งสิ้น ดังนั้น “ทฤษฎีการเปิดเผยข้อมูล
ความรู้ต่อสังคม” จึงเป็นทฤษฎีหนึ่งที่น่าไปใช้เป็นเงื่อนไขสำคัญของการให้ความคุ้มครอง

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17-19.

²⁶ สุมาลี วงษ์วิจิต. อ้างแล้ว. หน้า 21.

เครื่องหมายการค้าโดยเฉพาะ²⁷ เช่นการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าก็เป็นการเปิดเผยแก่สาธารณชนเช่นเดียวกัน

2.3.4 ทฤษฎีความรับผิดชอบเด็ดขาด (Absolute Theory)

ทฤษฎีความรับผิดชอบเด็ดขาด หมายถึง ทฤษฎีที่อ้างว่าเป็นทฤษฎีที่ถูกต้องโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะ หรือพฤติการณ์แวดล้อมใดๆ ทั้งสิ้น กล่าวคือ เป็นทฤษฎีที่ยืนยันตนเองว่าถูกต้องไม่ว่าจะนำไปใช้ในสถานที่ใด เมื่อใด หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ เป็นทฤษฎีที่ใช้ได้เสมอ และใช้ได้ตลอดไป

สำหรับจุดประสงค์ในการลงโทษนั้น ทฤษฎีเด็ดขาดถือว่าการที่กฎหมายอาญาบัญญัติให้ลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น ก็เพราะเหตุที่ได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นอย่างเดียว กล่าวคือจะต้องมีการลงโทษเพื่อแก้แค้นที่ถูกผู้กระทำความผิดกระทำละเมิด

อย่างไรก็ตามก็มีความเห็นว่า การแก้แค้นเป็นสิ่งที่ลวงฝันสมัย แต่ความจริงในทางจิตวิทยาเป็นวิสัยของมนุษย์ที่ว่าเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ราษฎรย่อมจะโกรธแค้น และประสงค์จะให้รัฐทำโทษ ถ้ารัฐไม่ทำโทษเสียเลย หรือลงโทษสถานเบา ราษฎรก็จะไม่พอใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เสียหาย หรือญาติมิตรของผู้เสียหายซึ่งไม่พอใจอาจลงมือแก้แค้นเสียเอง ซึ่งเท่ากับกระทำความผิดตอบแทนความผิดนั่นเอง ในประเทศสหรัฐอเมริกาเคยมีตัวอย่างที่ฝูงชนฮือแย่งผู้กระทำความผิดไปจากเจ้าหน้าที่แล้วลงโทษเสียเอง นอกจากนั้นการนิ่งเฉยของรัฐที่ไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดเสียเอง หรือลงโทษแต่เพียงเล็กน้อยย่อมจะทำให้เกิดความระส่ำระสายในหมู่ราษฎร และทำให้ราษฎรขาดความไว้วางใจในกฎหมาย ทั้งยังทำให้ราษฎรอื่นๆ เอาเยี่ยงอย่างโดยกระทำความผิดอย่างเดียวกัน²⁸

2.3.5 ทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)

ทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มีรากฐานแต่เดิมมาจากระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ของประเทศอังกฤษ โดยมีหลักการเยียวยา หรือชดเชยความเสียหาย โดยไม่ต้องคำนึงว่าความเสียหายนั้นเกิดจากการจงใจ หรือประมาทเลินเล่อของผู้กระทำหรือไม่ แนวคิดในเรื่องความรับผิดโดยเคร่งครัดนี้ ถือว่าเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นก็ต้องมีการชดเชยเยียวยาเสมอ จึงได้เรียกหลักนี้ว่า Strict Liability อันหมายถึงความรับผิดโดยเคร่งครัด หรือเรียกว่า Liability without Fault อันหมายถึง ความรับผิดโดยปราศจากความผิด เนื่องจากพื้นฐานของแนวคิดนี้มาจากหลักการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในอันที่จะไม่ถูกทำให้เสียหาย ดังนั้น ทฤษฎีนี้จึงไม่พิจารณาถึงองค์ประกอบทางด้านจิตใจของผู้กระทำ เพียงแต่ผู้เสียหายพิสูจน์ถึงความเสียหาย

²⁷ สุมาลี วงษ์วิจิตร. อ้างแล้ว. หน้า 23.

²⁸ แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2539). *หลักกฎหมายอาญา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 132.

เนื่องมาจากต้นเหตุนั้นได้ก็เพียงพอแล้ว ทั้งนี้ เพราะถือว่าความคิดของมนุษย์อันเป็นองค์ประกอบทางด้านจิตใจ ไม่อาจหยั่งรู้ได้ ทฤษฎีนี้จึงมุ่งคุ้มครองความเสียหายในชีวิต และทรัพย์สินของบุคคลมากกว่าจะเน้นที่ความผิดของผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย²⁹

เหตุผลของการกำหนดให้มีความรับผิดเช่นนี้ เนื่องจากความเสียหายบางอย่างผู้เสียหายไม่อาจที่จะพิสูจน์ถึงสาเหตุที่เกิดขึ้น หรือถ้าพิสูจน์ได้ก็เป็นการพิสูจน์ได้ยาก เพราะอาจเป็นไปได้ว่า เหตุที่เกิดขึ้นอยู่ในความรับรู้ของผู้กระทำแต่เพียงฝ่ายเดียว โอกาสที่ผู้เสียหายจะพิสูจน์ความผิดของจำเลยจึงเป็นไปได้ยาก จึงทำให้มีการยอมรับหลักความรับผิดที่ไม่ต้องคำนึงถึงความผิด หรือหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดนี้ กล่าวคือไม่ว่าผู้กระทำจะมีความผิดหรือไม่ ก็ต้องยอมรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น เว้นแต่จะพิสูจน์แก้ตัวตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้³⁰

จากการศึกษาทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาด (Absolute Theory) และทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ซึ่งเป็นบทกฎหมายที่มีอยู่ทั้งในกฎหมายแพ่ง และกฎหมายอาญา ทำให้บุคคลต้องรับผิดชอบต่อความเสียหาย หรือต้องรับผิดจากการกระทำความผิดของตน แบ่งออกได้ดังต่อไปนี้ คือความรับผิดโดยเคร่งครัด ในกฎหมายแพ่งเกี่ยวกับละเมิด ถือการกำหนดความรับผิดของบุคคลโดยไม่ต้องพิสูจน์ถึงความผิด ว่าผู้กระทำได้กระทำการโดยประมาทหรือโดยเจตนา โจทก์จะต้องเป็นผู้พิสูจน์ว่าการละเมิดเกิดขึ้น และจำเลยเป็นผู้รับผิดชอบเท่านั้น ส่วนความรับผิดโดยเคร่งครัด ในกฎหมายที่มีโทษทางอาญา คือ การกำหนดความรับผิดของบุคคล โดยไม่คำนึงถึงสภาวะจิตใจของผู้กระทำผิด ไม่คำนึงว่าผู้กระทำผิดจะได้กระทำโดยประมาทหรือเจตนาหรือไม่ เช่น ความผิดกฎหมายจราจร ผู้ใดฝ่าฝืนสัญญาณจราจรต้องรับผิดเสมอ โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าบุคคลนั้นจะจงใจ หรือประมาทหรือไม่ และความรับผิดโดยเคร่งครัด ในพระราชบัญญัติความรับผิดในผลิตภัณฑ์ ผู้เขียนเห็นว่าเกือบทุกประเทศที่มีกฎหมายฉบับนี้ จะต้องกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยกับผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ประกอบการจะต้องรับผิดโดยเคร่งครัด กล่าวคือ ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการ เพียงแต่พิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่อง และความเสียหายที่ตนได้รับนั้นเกิดจากสินค้าที่บริโภคดังกล่าว

²⁹ ประพนธ์ คล้ายสุบรรณ. (2551). การระงับข้อพิพาททางสิ่งแวดล้อมในศาลปกครอง. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรคดีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 33.

³⁰ สุนันทา เขียวถาวร. (2540). ความรับผิดต่อบุคคลภายนอกกรณีที่มีการละเมิดของผู้ครอบครองอาคารชุด. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรคดีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 33.

2.4 หลักการคุ้มครองผู้ทรงสิทธิ

สิทธิ หมายถึง อำนาจที่จะกระทำการใดๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย³¹ สิทธิก็คือ ประโยชน์ที่กฎหมายรับรอง และให้ความคุ้มครองแก่บุคคล ผู้ใดจะล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่นไม่ได้ ถือเป็นความชอบธรรมที่บุคคลอาจใช้ยันกับผู้อื่น³²

สิทธิของบุคคลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานานนับแต่โบราณกาล บางยุคสมัยบุคคลบางกลุ่มอาจถูกจำกัดสิทธิ หรือมีสิทธิไม่เท่าเทียมกันอันเป็นผลมาจากสถานะทางสังคมของบุคคลนั้นๆ³³ อาทิเช่น สิทธิของชนชั้นเจ้านาย เสนาบดี หรือบรรดาข้าราชการจะมีสิทธิเหนือกว่าไพร่ราษฎร หรือไพร่ทาส ครั้นเมื่อมีการปฏิรูปกฎหมายไทยรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบกฎหมายครั้งใหญ่นับแต่การเริ่มผ่อนคลายการใช้อำนาจของผู้มีอำนาจต่อบุคคลผู้อยู่ใต้อำนาจ การเลิกทาส ยกเลิกฐานันดร ไพร่ การรับรองการทำประโยชน์ของผู้ครอบครอง ซึ่งเป็นการนำแนวคิดตามหลักมนุษยธรรมมาใช้ในการปรุงแต่งแก้ไขกฎหมาย³⁴ หลังจากนั้นเริ่มมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายรับรองสิทธิของบุคคลทั้งหลายอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน³⁵ เช่นการคุ้มครองชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ อณามัย ชื่อเสียงเกียรติยศ และทรัพย์สินของบุคคลตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 การรับรองสภาพบุคคล การกำหนดสิทธิในทรัพย์สินระบบกรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และการปฏิรูปการเมืองก็คงกำหนดสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญ เมื่อบุคคลล้วนมีสิทธิของตนเองการล่วงละเมิดสิทธิต่างๆ เหล่านั้นจึงไม่สามารถกระทำได้ เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติให้ไว้เป็นอย่างอื่น หากบุคคลใดล่วงละเมิดสิทธิบุคคลดังกล่าวสามารถที่จะปกป้องสิทธิ และบังคับให้เป็นไปตามสิทธิของตน

กฎหมายที่บัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิอาจมีได้ทั้งกฎหมายแพ่ง และกฎหมายอาญาดังจะกล่าวต่อไปนี้

³¹ พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2544). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดการพิมพ์. หน้า 347.

³² ปรีดี เกษมทรัพย์. (2519). *กฎหมายแพ่ง หลักทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์. หน้า 83.

³³ กิตติศักดิ์ ปรกติ. (2546). *การปฏิรูประบบกฎหมายไทยภายใต้อิทธิพลยุโรป*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน. หน้า 126.

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 134.

³⁵ กิตติศักดิ์ ปรกติ. อ้างแล้ว. หน้า 138.

2.4.1 การคุ้มครองผู้ทรงสิทธิตามกฎหมายแพ่ง

กฎหมายแพ่ง คือ กฎหมายที่บัญญัติว่าด้วยสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบหรือความเกี่ยวข้องระหว่างเอกชนต่อเอกชน กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วยตนเอง³⁶ กฎหมายแพ่งจึงเป็นกฎหมายที่คุ้มครองเอกชน สิทธิตามกฎหมายเอกชนอาจแบ่งตามสภาพแห่งสิทธิเป็นสิทธิเด็ดขาด สิทธิสัมพันธ์ และสิทธิก่อตั้ง³⁷ กล่าวคือ

1) สิทธิเด็ดขาดหรือสิทธิแห่งการเป็นเจ้าของ เป็นสิทธิที่กฎหมายให้อำนาจผู้ทรงสิทธิถือกัน หวงกัน มิให้บุคคลภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องเกี่ยวกับบุคคล ทรัพย์สิน หรือสิทธิในทรัพย์สิน ผู้ทรงสิทธิสามารถอ้างสิทธิดังกล่าวยันกับบุคคลทุกคนได้ เช่น ทรัพย์สิน สิทธิส่วนบุคคล

2) สิทธิสัมพันธ์หรือสิทธิเรียกร้อง ได้แก่ สิทธิของผู้ทรงสิทธิที่จะเรียกร้องให้บุคคลใดกระทำหรือมิให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยสิทธิสัมพันธ์อาจเกิดจากนิติสัมพันธ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แก่ นิติกรรมและสัญญา ละเมิดจัดการงานนอกสั่ง และลามิควรได้ หรืออาจเกิดจากการดำเนินการตามสิทธิที่ผู้ทรงสิทธิมีอยู่เหนือวัตถุแห่งสิทธิ³⁸ เช่น เจ้าของกรรมสิทธิ์มีสิทธิเด็ดขาดที่จะกีดกันห้ามมิให้บุคคลอื่นใช้ทรัพย์สินของตนเอง แต่มีสิทธิเรียกร้องที่จะติดตามเอาทรัพย์สินแห่งตนเมื่อมีบุคคลอื่นนำทรัพย์สินนั้นไป

ในกรณีเครื่องหมายการค้ามีการกำหนดความรับผิดชอบของบุคคล โดยไม่ต้องพิสูจน์ถึงความผิดว่าผู้กระทำได้กระทำโดยประมาทหรือโดยเจตนา โดยผู้เสียหายจะต้องเป็นผู้พิสูจน์ว่าการละเมิดเกิดขึ้น และเจ้าของสินค้าเป็นผู้รับผิดชอบเท่านั้น กล่าวคือการคุ้มครองผู้เสียหายดังกล่าวเป็นเรื่องในทางแพ่ง โดยใช้หลักกฎหมายละเมิดเข้ามาปรับกับรูปคดีนั่นเอง

2.4.2 การคุ้มครองผู้ทรงสิทธิตามกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำหรือไม่กระทำการอย่างใดเป็นความผิด และกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไว้ด้วย³⁹

การที่มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคม นอกจากบุคคลเหล่านั้นจะมีสิทธิหน้าที่ต่อกันตามกฎหมายแพ่งแล้ว บุคคลดังกล่าวต้องไม่ปฏิบัติตนในทางก่อให้เกิดความเดือดร้อนไม่สงบสุขแก่สังคมโดยรวม กฎหมายอาญาจึงถูกกำหนดมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบังคับ หรือห้ามราษฎร

³⁶ สัตยชัย สัจจวานิช และธรรมนิตย์ วิชญเนติชัย. (2518). *คำอธิบายหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์*. ม.ป.ท., หน้า 16.

³⁷ หุุด แสงอุทัย. (2545). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายพริก. หน้า 238.

³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 241.

³⁹ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์. (2551). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลสยามพริ้นติ้ง. หน้า 1.

พลเมืองในการกระทำบางอย่างที่รัฐเห็นว่าจะนำมาซึ่งความไม่สงบสุขแก่สังคม ทั้งการกระทำ ความผิดอาญาก็ถือว่าเป็นการทำลายความสงบเรียบร้อยของสังคมเป็นส่วนรวม รัฐจึงมีหน้าที่ ปรามปรามรักษาความสงบเรียบร้อย และนำมาผู้กระทำไปลงโทษ จึงอาจกล่าวได้ว่า กฎหมาย อาญาบัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองสังคมให้เป็นระเบียบ ป้องกันมิให้เกิดความวุ่นวายในสังคม และ ปรามปรามผู้ก่อให้เกิดความไม่สงบสุขในสังคม⁴⁰

เมื่อรัฐประสงค์จะให้การกระทำอันใดเป็นความผิดอาญาก็จำเป็นต้องบัญญัติเป็น กฎหมายไว้โดยชัดเจน ดังปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 วรรคหนึ่ง มีหลักว่า บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำการนั้น บัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่ บัญญัติไว้ในกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อบุคคลทราบไว้ล่วงหน้าว่า การกระทำเช่นไรเป็นความผิดและ จะต้องรับโทษตามกฎหมายอาญา

2.4.3 หลักการละเมิดสิทธิของผู้ทรงสิทธิ

สิทธิเป็นอำนาจที่กฎหมายให้แก่บุคคลที่มีเจตจำนง หรือเป็นประโยชน์ที่กฎหมายรับรอง และคุ้มครองให้⁴¹ ดังนั้น บุคคลชอบที่จะใช้สิทธิของตนในการกระทำใดๆ ภายใต้ขอบเขตแห่งสิทธิ ของตน และเมื่อบุคคลมีสิทธิในการกระทำการ หรือเว้นการกระทำการใดๆ แล้ว บุคคลอีกคนหนึ่ง หรืออีกหลายคนย่อมมีหน้าที่ที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามอำนาจแห่งสิทธิ หรือผู้ทรงสิทธิ เช่น เจ้าของ ทรัพย์สินมีกรรมสิทธิในทรัพย์สินของตนเอง ฉะนั้น บุคคลซึ่งมิใช่เจ้าของทรัพย์สินดังกล่าวมี หน้าที่ที่จะไม่รบกวนขัดขวางต่อการใช้กรรมสิทธิของเจ้าของทรัพย์สินนั้น แต่เมื่อประชากรมี จำนวนมากขึ้น ในขณะที่ทรัพยากรคงมีปริมาณเท่าเดิม บุคคลจึงมีความต้องการทรัพย์สิน หรือ ประโยชน์เพิ่มขึ้นตลอดเวลาโดยมิได้คำนึงถึงว่าตนเองมีหน้าที่จะไม่กระทำการใดๆ อันมีลักษณะ กระทบกระเทือนสิทธิของบุคคลอื่น การลิดรอนสิทธิของบุคคลอื่นจึงเริ่มเกิดขึ้น และขยายออกเป็น วงกว้าง คนส่วนใหญ่มุ่งเอาแต่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าจะคำนึงถึงสิทธิของบุคคลอื่น ก่อให้เกิดการ กระทำโดยปราศจากอำนาจของบุคคลผู้ไม่มีสิทธิ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาท เลินเล่อก็ตาม เมื่อการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำโดยผิดกฎหมาย และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ บุคคลอื่น ย่อมเป็นการกระทำละเมิดสิทธิของผู้ทรงสิทธิ

2.4.3.1 ลักษณะของการละเมิด

ละเมิด (Tort) คือการกระทำ หรือละเว้นการกระทำอันผิดต่อหน้าที่ตามที่กฎหมาย บัญญัติซึ่งไม่ได้เกิดจากสัญญาหรือความรับผิดชอบตามหลัก Equity โดยเฉพาะ และการกระทำ หรือ

⁴⁰ คณิต ฒ นร. (2543). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน. หน้า 31-32.

⁴¹ หยุต แสงอุทัย. อ่างแก้ว. หน้า 235.

การละเว่นั้นนั้นละเมิดสิทธิของผู้ใดผู้หนึ่ง โดยปราศจากข้อยกเว้น อันเป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหาย ซึ่งกฎหมายยอมให้ฟ้องร้องกันทางแพ่ง⁴²

ละเมิดเป็นการกระทำที่ล่วงสิทธิผิดหน้าที่จนก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น อันเป็นหนี้ในทางนิติเหตุที่ผู้กระทำมิได้สมควรใจก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ขึ้น แต่โดยกฎหมายบังคับ⁴³

ตามหนังสือ Outlines of the law ของ V.A. Griffith หัวหน้าผู้พิพากษาศาลสูงมิสซิสซิปปี ได้วิเคราะห์ศัพท์ละเมิดไว้ว่า

...A Tort is an act or omission by a party contrary to law where by another's receives some injury, directly, or as a proximate consequence, to person or property or reputation. Or another: A tort is an act or omission which unlawfully violates a private right created by law and for which compensation is allowed to the injured party in an action for damages...

ละเมิด คือ การที่บุคคลฝ่ายหนึ่งกระทำ หรือละเว้นกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย และด้วยการกระทำหรือละเว่นั้น เป็นเหตุให้บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายต่อร่างกายก็ดี ทรัพย์สินก็ดี หรือชื่อเสียงก็ดี อันเป็นผลโดยตรงหรือผลธรรมดาของการกระทำหรือละเว่นั้น หรืออีกนัยหนึ่ง ละเมิด คือ การกระทำหรือละเว้นการกระทำซึ่งเป็นการละเมิดต่อสิทธิเอกชนที่กฎหมายรับรอง อันผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้นได้...⁴⁴

2.4.3.2 การกำหนดค่าเสียหายสำหรับความผิดทางละเมิด

การกำหนดค่าเสียหายสำหรับความผิดทางละเมิดของประเทศกลุ่มซีวิลลอว์ (Civil law) และคอมมอนลอว์ (Common law) นั้นต่างกัน กล่าวคือ⁴⁵ ประเทศกลุ่มซีวิลลอว์เกิดจากประมวลกฎหมายแพ่งของโรมันซึ่งตาม “ทฤษฎีว่าด้วยหนี้” (Theory of Obligations) หนี้ละเมิดเป็นประเภทหนึ่งของหนี้ ในทางแพ่งที่ผู้กระทำความผิดจะต้องมีการชดใช้แก่กัน ส่วนทางคอมมอนลอว์เริ่มจากหมายเรียกคดีละเมิด (Writ of Trespass) การกำหนดค่าเสียหายถือเป็นคดีเฉพาะเรื่อง ทั้งสองระบบจึงมีความ

⁴² เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2548). *กฎหมายอังกฤษว่าด้วยลักษณะสัญญาและละเมิด*. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์. หน้า 1.

⁴³ เพิ่ง เพิ่งนิติ. (2548). *คำอธิบาย (ฉบับย่อ) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด และ พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 แก้ไขเพิ่มเติม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: จีรรัชการพิมพ์. หน้า 1.

⁴⁴ กล่อม อิศรพันธุ์. (2497). *หลักทั่วไปว่าด้วยความรับผิดทางละเมิด*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 9-10.

⁴⁵ พิมพ์ใจ สระทองอุ่น. *ค่าเสียหายในคดีละเมิด*. ใน เอกสารประกอบคำบรรยายกระบวนวิชาหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ LA 702. หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ป.. หน้า 134-135.

มุ่งหมายแตกต่างกันในหลักการใหญ่ๆ ของการกำหนดค่าเสียหาย กล่าวคือ ทางซีวิลลอว์มุ่งหมายให้ผู้ละเมิดชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นในทำนองเดียวกับหนี้ตามสัญญา โดยยึดความเสียหายที่แท้จริงซึ่งผู้เสียหายได้รับเป็นเกณฑ์ แล้วกำหนดค่าเสียหายไปตามนั้น โดยเหตุผลที่ว่าผู้เสียหายไม่พึงได้รับการชดใช้เกินกว่าหนี้ที่ผู้ละเมิดมีต่อตน ส่วนทางคอมมอนลอว์มิได้ยึดมั่นในทฤษฎีว่าด้วยหนี้ดังนั้นก็ยังมีแนวความคิดทางอาญาเจือปน เพราะนอกจากจะกำหนดให้ผู้ละเมิดชดใช้ค่าเสียหายตามความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับแล้ว บางครั้งศาลคอมมอนลอว์อาจกำหนดค่าเสียหายในบางส่วนที่เป็นการลงโทษผู้ละเมิดให้แก่ผู้เสียหายอีกส่วนหนึ่งด้วย แนวความคิดของทั้งสองระบบดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าเสียหายตามกฎหมายไทย โดยบางครั้งศาลเคยนำแนวความคิดทั้งสองทางนั้นมาผสมผสานกันในทางปฏิบัติ ถึงแม้ประเทศไทยจะถูกจัดอยู่ในกลุ่มซีวิลลอว์ และรับถ่ายทอดกฎหมายลักษณะละเมิดมาจากกฎหมายของประเทศกลุ่มซีวิลลอว์ก็ตาม เช่น ในเรื่องการกำหนดเบี้ยทำขวัญให้แก่ผู้เสียหายคดีละเมิด เป็นต้น

2.5 หลักการคุ้มครองเจ้าของเครื่องหมายการค้า

เครื่องหมายการค้าเป็นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งที่ถูกกฎหมายให้ความคุ้มครองแก่ผู้ทรงสิทธิ เนื่องจากเครื่องหมายการค้าเป็นการแสดงความเป็นเจ้าของสินค้า และแสดงความแตกต่างระหว่างสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าและสินค้าของผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการด้านคุณภาพ หรือด้านชื่อเสียง ซึ่งล้วนแต่นำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและเครื่องหมายการค้า ดังนั้น หลักการคุ้มครองเจ้าของเครื่องหมายการค้ามีลักษณะดังนี้

2.5.1 สิทธิแต่เพียงผู้เดียว (Exclusive Right)

สิทธิในเครื่องหมายการค้ามีลักษณะเฉพาะที่เด่นชัดแตกต่างไปจากสิทธิในทรัพย์สินหรือในทรัพย์สินที่มีรูปร่างอื่นๆ คือ กฎหมายให้เจ้าของเครื่องหมายการค้ามี “สิทธิแต่เพียงผู้เดียว” (Exclusive Right) ในการกระทำต่างๆ ที่เป็นการแสวงหาผลประโยชน์จากเครื่องหมายการค้าของตน ไม่ว่าจะเป็นเหตุผลอันเป็นที่มาของสิทธิประเภทนี้ เนื่องจากเครื่องหมายการค้าเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งซึ่งมีวัตถุแห่งทรัพย์สินเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถจับต้องได้ (Intangible Assets) อันต่างไปจากทรัพย์สินที่มีรูปร่างโดยทั่วไป ทั้งยังเป็นสิ่งที่ควบคู่อยู่กับตัวเครื่องหมายการค้า (Associated with Trademark) และไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังนั้น กฎหมายจึงต้องคุ้มครองและปกป้องสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าอย่างเด็ดขาด โดยครอบคลุมการใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง⁴⁶

⁴⁶ บรรยง พวงราช. (2541). *ทรัพย์สินทางปัญญา: ความหมาย ขอบเขต ความเป็นมาและความสำคัญ*. บทบัณฑิต เล่ม 54 ตอน 1. หน้า 19.

สิทธิเด็ดขาดหรือสิทธิแต่เพียงผู้เดียวนี้ หมายถึง เจ้าของเครื่องหมายการค้ามีสิทธิแต่เพียงผู้เดียว ที่จะใช้หรือแสวงหาประโยชน์จากเครื่องหมายการค้าของตนด้วยตนเอง หรืออนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิของตนแทนก็ได้ (Licensing) หรือหากกล่าวในอีกนัยหนึ่งก็คือ สิทธิในเครื่องหมายการค้าเป็นสิทธิในเชิงนิเสธ (Negative Right) ที่บุคคลอื่นไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ หากไม่ได้รับอนุญาตหรือได้รับความยินยอมจากเจ้าของสิทธิในเครื่องหมายการค้า⁴⁷

โดยบุคคลใดเป็นผู้มีสิทธิในเครื่องหมายการค้า นั้นแต่เพียงผู้เดียวย่อมมีสิทธิในการห้ามบุคคลอื่นมาใช้เครื่องหมายการค้าของตน หรือมีอำนาจที่จะให้บุคคลใดใช้เครื่องหมายการค้าของตนได้ ทั้งมีสิทธิที่จะยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าต่อนายทะเบียน ได้หลายคำขอ ตัวอย่างเช่น นาย ก. จดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ตัวอักษร GD ไว้สำหรับจำพวก 25 รายการสินค้าเสื้อผ้าชั้นใน โดยได้รับการจดทะเบียนไว้แล้ว ต่อมา นาย ข. ยื่นเครื่องหมายการค้าเข้ามาภายหลังเป็นตัวอักษร GD JEANS กรณีนี้ นายทะเบียนจะส่งปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของนาย ข. ตามมาตรา 13 เพราะเป็นเครื่องหมายการค้าที่คล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนไว้แล้ว ตามตัวอย่างข้างต้น ถ้าเครื่องหมายการค้า GD JEANS เป็นเครื่องหมายการค้าที่ นาย ก. ยื่นเข้ามาภายหลังเพิ่มเติม กรณีนี้ นายทะเบียนจะส่งการในคำขอจดทะเบียนคำขอหลังนี้ว่า ให้ นาย ก. จดทะเบียนเป็นเครื่องหมายชุดเดียวกับเครื่องหมายการค้ารายแรก

จากการที่กฎหมายเครื่องหมายการค้าบัญญัติให้นายทะเบียนมีคำสั่งให้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเหล่านั้นเป็นเครื่องหมายชุด ย่อมแสดงได้ว่า บุคคลๆ หนึ่งสามารถที่จะจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้หลายคำขอ และหลายเครื่องหมายการค้า เพียงแต่ว่า ถ้าเครื่องหมายการค้าเหล่านั้นอยู่ในหลักเกณฑ์การเป็นเครื่องหมายชุด ผู้ขอจดทะเบียนนั้นจะต้องขอจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายชุดด้วย

2.5.2 สิทธิที่มีความแตกต่างกับสิทธิในทางแพ่ง

ดังที่กล่าวข้างต้นว่า สิทธิในเครื่องหมายการค้าเป็นสิทธิเด็ดขาดที่กฎหมายให้แก่เจ้าของเครื่องหมายในการที่จะใช้เครื่องหมายการค้า นั้นแต่เพียงผู้เดียว ดังนั้น หากมีบุคคลอื่นมาใช้ประโยชน์จากเครื่องหมายการค้าของเจ้าของสิทธิโดยไม่ได้รับอนุญาต ก็ถือว่าได้เกิดการล่วงสิทธิ (Infringement) ต่อเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้นแล้ว โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้ล่วงสิทธินั้น ได้กระทำไปโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อต่อเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้นหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ เจตนารมณ์ดั้งเดิมของกฎหมายเครื่องหมายการค้าตามหลักสากลได้ให้สิทธิแก่เจ้าของเครื่องหมายในการฟ้องร้องบังคับผู้ล่วงสิทธิให้ระงับการกระทำ และชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริง รวมถึงความเสียหายจากการขาดประโยชน์อันควรได้หรือการสูญเสียชื่อเสียง รวมทั้งโอกาสในทางธุรกิจ แม้ใน

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

ความเป็นจริงการล่องสิทธินั้นจะยังไม่ก่อให้เกิดความเสียหายที่แท้จริง (Actual Damage) ต่อเจ้าของเครื่องหมายการค้าก็ตาม⁴⁸

2.5.3 เป็นสิทธิที่มีมูลค่าและสามารถตีราคาได้ในทางเศรษฐกิจ

เครื่องหมายการค้าเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีมูลค่าหรือคุณค่าในตัวเอง เนื่องจากเครื่องหมายการค้ามี “ค่านิยม (Goodwill)” ในตัวเอง ซึ่งค่านิยมนี้ในทางเศรษฐกิจถือกันว่าเป็นสิ่งที่มีราคาและสามารถถือเอาได้ คุณค่าของค่านิยมในเครื่องหมายการค้าดังกล่าว สามารถที่จะประเมินราคาเป็นตัวเงิน และนับรวมเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญเท่ากับทรัพย์สินอื่นๆ ของกิจการและมีความสำคัญต่อฐานะของกิจการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของการนำเครื่องหมายการค้าไปใช้เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจการค้าอย่างคุ่มค่าและรอบด้าน ในต่างประเทศได้มีการศึกษาและวิจัยถึงวิธีการในการนำเครื่องหมายการค้าไปใช้ในการหาประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งได้รับการยอมรับในทางปฏิบัติเป็นเวลายาวนาน โดยในปัจจุบันได้มีวิธีประเมินค่าหรือตีราคา (Valuation) สิทธิในเครื่องหมายการค้า รวมถึงสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) หรือสิทธิในทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างอื่นๆ (Intangible Assets) เพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจนอกเหนือไปจากวัตถุประสงค์ดั้งเดิมของเครื่องหมายการค้าดังที่กล่าวไป และการประเมินมูลค่าของเครื่องหมายการค้านี้ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในทางธุรกรรมทางธุรกิจรูปแบบต่างๆ หลายด้าน รวมถึงการใช้เป็นข้อพิจารณาในการพิจารณาคดีของศาลในส่วนของการประเมิน หรือคำนวณมูลค่าความเสียหายในคดีละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า และทรัพย์สินทางปัญญาอื่นๆ อีกด้วย⁴⁹

จากการศึกษาความหมาย ความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎีของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า จะเห็นได้ว่าสินค้าในท้องตลาดมีมากมาย สินค้าประเภทเดียวกันหรือคล้ายกัน บางครั้งแยกกันด้วยตาเปล่าไม่ออก เช่น น้ำอัดลมสำหรับดื่มสีดำเหมือนกัน แต่มีรสชาติความซ่าแตกต่างกัน นาฬิกามีหน้าปัดตัวเลข เข็มเวลา เข็มวินาที บอกเวลาได้เหมือนกัน เวลาไม่ผิดเพี้ยน แต่คุณภาพของแต่ละเรือนอาจไม่เหมือนกัน เช่น ทนแรงกระแทกได้มากกว่า ทนน้ำทนมือได้มากกว่า ดังนั้น เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถแยกความแตกต่างของสินค้าของผู้ผลิตแต่ละรายได้ กฎหมายจึงได้กำหนดให้สินค้าของผู้ผลิตแต่ละรายใช้เครื่องหมายแสดงความเป็นสินค้าของตนได้ เช่น น้ำดื่มที่ปรากฏเครื่องหมาย “PEPSI” หรือน้ำดื่มที่ปรากฏเครื่องหมาย “COCA COLA” ใครต้องการน้ำดื่มแบบชาน้อยหรือชามาก ก็เลือกได้จากเครื่องหมายที่ปรากฏบนผลิตภัณฑ์นั้นๆ ภายใต้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534

⁴⁸ ขรรจบ พวงราช. อ้างแล้ว. หน้า 19.

⁴⁹ ขรรจบ พวงราช. อ้างแล้ว. หน้า 20.

โดยจากการศึกษาความหมาย ความเป็นมา ผู้เขียนขอสรุปคุณลักษณะสำคัญของเครื่องหมายการค้าตามความเข้าใจของผู้เขียนได้ดังนี้ กล่าวคือ เครื่องหมายการค้าเป็นสื่อกลางในการซื้อสินค้าและบริการ เครื่องหมายการค้าจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างผู้ผลิตสินค้ากับผู้บริโภคสินค้า โดยจะเป็นสัญลักษณ์แทนตัวผู้ผลิตสินค้า บอกแหล่งที่มาของสินค้า รวมทั้งเป็นสัญลักษณ์แสดงคุณภาพของสินค้าด้วย ซึ่งผู้ซื้อสินค้าจะเลือกซื้อสินค้าโดยการจดจำเครื่องหมายการค้าที่ใช้กับสินค้านั้น ในส่วนการรักษาสิทธิประโยชน์ของเจ้าของเครื่องหมายการค้า ผู้เขียนเห็นว่า ผู้ที่ประดิษฐ์หรือสร้างเครื่องหมายการค้าขึ้น ใช้อย่างใดได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายที่จะได้สิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการใช้เครื่องหมายการค้าร่วมกับสินค้าของตน รวมทั้งสิทธิที่จะโอนหรืออนุญาตให้ผู้อื่นใช้เครื่องหมายการค้าของตนได้โดยจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ก็ได้ นอกจากนั้น ยังมีสิทธิเรียกร้องค่าทดแทนทางแพ่ง หรือฟ้องร้องดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดเครื่องหมายการค้าของตน ในส่วนการคุ้มครองผู้บริโภคสินค้า หากสินค้าของแต่ละเจ้าของเครื่องหมายการค้ามีความแตกต่างกัน ย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค เพราะสามารถทราบตัวผู้ผลิตและแหล่งที่มาของสินค้า รวมทั้งคุณภาพของสินค้าโดยการพิจารณาเครื่องหมายการค้าที่ใช้กับสินค้านั้นๆ ทำให้สามารถเลือกซื้อสินค้าได้อย่างถูกต้องตรงตามความต้องการ รสนิยมการบริโภค และสภาพเศรษฐกิจของแต่ละบุคคลได้โดยไม่สับสนหลงผิด ตลอดจนการโฆษณาสินค้า โดยผู้บริโภคจะสามารถจดจำสินค้าต่างๆ ได้จากเครื่องหมายการค้าที่กำกับอยู่กับตัวสินค้านั้น การโฆษณาสินค้า ผู้เขียนเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องให้ผู้บริโภครับรู้และจดจำเครื่องหมายการค้าได้โดยง่าย ตัดหูตัดตา เพื่อประโยชน์ในการแข่งขันและการขยายตลาดการค้า

ดังนั้น การสร้างหรือประดิษฐ์เครื่องหมายการค้า จึงควรมีลักษณะที่สามารถจดจำเรียกขานได้ง่าย และมีความทันสมัยอยู่เสมอ